

ทำไม..? จึงเรียกรวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ ว่าวันอาสาฬหบูชา..

นำเสนอเมื่อ : 5 ก.ค. 2552

วันอาสาฬหบูชา

ตรงกับวันที่ ๑๕ ค่ำ เดือน ๘

วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ นับเป็นวันที่สำคัญในประวัติศาสตร์แห่งพระพุทธศาสนา คือวันที่พระพุทธองค์ทรงแสดงธรรมเทศนาหรือหลักธรรมที่ทรงตรัสรู้ เป็นครั้งแรกแก่เบญจวัคคีย์ทั้ง ๕ ณ มฤคทายวัน ตำบลอโศกปุณณะ เมืองพาราณสี ในชมพูทวีปสมัยโบราณซึ่งปัจจุบันตั้งอยู่ในประเทศอินเดีย ด้วยพระพุทธองค์ทรงเปรียบดังมุนีพรหมเป็นธรรมราชา ก็ทรงบันลือธรรมเการิยงลอแห่งธรรมโทยมนุตตมา เริ่มตนแผ่ขยายอาณาจักรแห่งธรรม นำความร่มเย็นและความสงบสุขมาแก่หมู่ประชา ดังนั้ ธรรมเทศนาที่ทรงแสดงครั้งแรกจึงได้ชื่อว่า อัมมจักกัปปวัตตนสูตร แปลว่า พระสูตรแห่งการหมุนวงล้อธรรม หรือพระพุทธศาสนาและขยายธรรมจักร กล่าวคือต้นแห่งธรรม เมื่อ ๒๕๐๐ กว่าปีมาแล้วในชมพูทวีปในสมัยโบราณ ทำให้ง่ายเข้าสู่ยุคใหม่แห่งความเจริญก้าวหน้า รุ่งเรืองเพื่อพุทธศาสนและมิคนหลายประเภททั้งชนผู้มั่งคั่งร่ำรวย นักบวชที่พัฒนาความเชื่อและ ขอบัญชีทางศาสนา เพื่อให้ง่ายรายได้ประกอบพิธีกรรมแต่เดิมที่ ผู้เฝ้าหน้าชีวิตที่วนเวียน ในอำนาจและโภคสมบัติที่ถือภพข หรือบางพวกก็แสวงหาคำอุบายที่เป็นทางรอกหนพวยการคิดปรัชญาต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องที่เหลือวิสัยและไมอาจพิสูจน์ใตบาง พระพุทธเจ้าจึงทรงอุทิศในสภาพเช่นนี้ และดำเนินชีวิตเช่นนี้ด้วยแต่เมื่อทรงพบว่าสิ่งที่เกิดขึ้นในดอนนั้นขาดแก่นสาร ไม่เป็นประโยชน์อย่างแท้จริง แกตตนเองและผู้อื่น จึงทรงคิดหาวิธีแก้ไขด้วยการทดลองต่าง ๆ โดยละทิ้งราชสมบัติ และอิสริยยศแล้วออกผนวช ปาฏิหาริย์นานถึง ๖ ปี ก็ไม่อาจพบทางแกได้ ต่อมาจึงได้ทรงค้นพบ มัชฌิมาปฏิปทา หรือทางสายกลาง เมื่อทรงปฏิบัติตามมรรคานี้ก็โคคนพบสัจธรรมที่น่าอัศจรรย์ แหจึงมาสู่ชีวิต อันเรียกว่า อริยสัจ ๔ ประการ ในวันเพ็ญเดือน ๘ ก่อนพุทธศก ๔๕ ปี ที่เรียกว่า การตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า จากนั้นทรงงามประภคุดศาสนาโดยทรงดำรงทางที่โศผลดีและรวดเร็ว คือ เริ่มสอนแก่ผู้มีพื้นฐานภูมิปัญญาดีที่รู้แจ้งค่าสอนได้อย่างรวดเร็วและสามารถนำไปใช้แจ้งอธิบาย ให้อื่นเข้ามาได้อย่างกว้างขวาง จึงมุ่งไปพบนักบวช ๕ รูป หรือเบญจวัคคีย์ และได้แสดงธรรม เทศนาเป็นครั้งแรกในวันเพ็ญเดือน ๘

ใจความสำคัญของปฐมเทศนา

ในการแสดงธรรมปฐมเทศนาครั้งแรกของพระพุทธเจ้าทรงแสดงหลักธรรมสำคัญ ๒ ประการคือ

- ก. มัชฌิมาปฏิปทาหรือทางสายกลาง เป็นขอบัญชีที่เป็นกลาง ๆ ถูกต้องและเหมาะสมที่จะโอบรรลุถึงจุดหมายได้ มิใช่การดำเนินชีวิตที่เียงสุด ๒ อย่าง หรืออย่างหนึ่งอย่างใด คือ
๑. การขมุกขมอมในความสุขทางกาย มีแม้ในรูป รส กลิ่น เสียง รวมความเรียกว่า เป็นการหลงเพลิดเพลินหมกมุ่นในภพสุข หรือ กามสุขติดใจไม่ออก
๒. การตรากตรำลำบากแสนสาหัสในชีวิตด้วยเรื่องละเอียด เช่น ป่าตึ๊ดขุยขุยการรรมรณ คอยตั้งรับจนเจ็ดกิลลีสิริ เป็นต้น การดำเนินชีวิตแบบที่ความทุกข์ให้คนเหนื่อยหน่าย แรสมมอง มรควมคิด รวมเรียกว่า อัดคกิลมถนุโยค ดังนั้นเพื่อละระห่างจากการปฏิบัติทางสุดเหล่านี้ ต้องมีทางสายกลาง ซึ่งเป็นการดำเนินชีวิตด้วยปัญญา โดยมีหลักปฏิบัติเป็นองค์ประกอบ ๘ ประการ เรียกว่า อริยอัฏฐังคิกมัตถ์ หรือ มรรคมีองค์ ๘ ได้แก่
๑. สัมมาทิฐิ เห็นชอบ คือ ฐาษาที่ถูกต้อง เห็นตามที่เป็นจริง
๒. สัมมาสังกัปปะ ดำริชอบ คือ คิดสุจริตตั้งใจทำสิ่งที่ดีงาม
๓. สัมมาวาจา เจรจาชอบ คือ กล่าวคำสุจริต
๔. สัมมากรรมมีนละ กระทำชอบ คือ ทำการที่สุจริต
๕. สัมมาอาชีวะ อาชีพชอบ คือ ประกอบสัมมาชีพหรืออาชีพที่สุจริต
๖. สัมมาวายาเมะ พยายามชอบ คือ เพียรละชั่วบำเพ็ญดี
๗. สัมมาสติ ระลึกชอบ คือ ทำการคยจิตสำนึกเสมอ ไม่เผลอพลาด
๘. สัมมาสมาธิ ตั้งจิตมั่นชอบ คือ คุมจิตให้แน่วแน่มั่นคงไม่ฟุ้งซ่าน
- ข. อริยสัจ ๔ แปลว่า ความจริงอันประเสริฐของอริยะ ซึ่งคือ บุคคลที่หวังไกลจากกิเลส ได้แก่
 ๑. ทุกข โลกนี้ทุกแห่งล้วนที่เป็ดขึ้นกับนพขม บุคคลลองกำหนดดูในเท่าที่ตามความเป็นจริงว่ามีหรือไร ต้องยอมรับทุกถุกันปัญหา กล่าวคือทุกความจริง ต้องเข้าใจในสภาวะโลกาทุกสิ่งไม่เที่ยง มีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างอื่น ไม่ยึดติด
 ๒. สมุทัย โลกนี้ทุกแห่งล้วนทุกข์ หรือสาเหตุของปัญหา ตัวการสำคัญของทุกข คือ ตัณหาหรือเสน่ชือกแห่งความอยากซึ่งมีพันธกับปัจจัยอื่น ๆ
 ๓. นิโรธ โลกนี้ ความดับทุกข์ เริ่มด้วยชีวิตที่อิสระ อยู่อย่างรู้เท่าทันโลกและชีวิต ดำเนินชีวิตด้วยการไขปัญหา
 ๔. มรรค โลกนี้ กระบวนวิธีแห่งการแก้ปัญหา อันได้แก่ มรรคมีองค์ ๘ ประการดังกล่าวข้างต้น

ผลจากการบรรลุปฐมเทศนา

เมื่อพระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมแล้ว ปรากฏว่าโกณฑัญญะผู้เป็นหัวหน้าเบญจวัคคีย์ได้เกิดเข้าใจธรรม เรียกว่า เกิดดวงตาแห่งธรรมหรือธรรมจักขุ บรรลุเป็นโสดบัน จึงทูลขอบรรพชาและถือเป็นพระภิกษุสาวก รูปแรกในพระพุทธศาสนา มีชื่อว่า อัญญาโกณฑัญญะ

ความหมายของอาสาฬหบูชา

“อาสาฬหบูชา” (อา-ลา-หะ-บุ-ชา/อา-สา-น-ละ-หะ-บุ-ชา) ประกอบด้วยคำ ๒ คำ คือ อาสาฬห (เดือน ๘ ทางจันทรคติ) กับบูชา (การบูชา) เมื่อรวมกันจึงแปลว่า การบูชาในเดือน ๘ หรือการบูชาเพื่อระลึกถึงเหตุการณ์สำคัญในเดือน ๘ หรือเรียกให้เต็มว่า อาสาฬหบูชาในวันเพ็ญ

โดยสรุป วันอาสาฬหบูชา แปลว่า การบูชาในวันเพ็ญ เดือน ๘ หรือ การบูชาเพื่อระลึกถึงเหตุการณ์สำคัญในวันเพ็ญ เดือน ๘ คือ

๑. เป็นวันที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงปฐมเทศนา
๒. เป็นวันที่พระพุทธเจ้าเริ่มประกาศพระพุทธศาสนา
๓. เป็นวันที่เกิดอริยสงฆ์ครั้งแรกคือการที่ทานโกณฑัญญะรู้แจ้งเห็นธรรม เป็นพระโสดาบัน จัดเป็นอริยบุคคลท่านแรกในอริยสงฆ์
๔. เป็นวันที่เกิดพระภิกษุรูปแรกในพระพุทธศาสนา คือ การที่ทานโกณฑัญญะขอบรรพชาและ ได้บวชเป็นพระภิกษุ หลังจากฟังปฐมเทศนาและบรรลุธรรมแล้ว
๕. เป็นวันที่พระพุทธเจ้าทรงโลปฐมสาวกคือ การที่ทานโกณฑัญญะนั้น ได้บรรลุธรรม และบวชเป็นพระภิกษุ จึงเป็นสาวกรูปแรกของพระพุทธเจ้า

เมื่อเปรียบกับวันสำคัญอื่น ๆ ในพระพุทธศาสนา บางที่เรียกวันอาสาฬหบูชา นั้ว่า วันพระสงฆ์ (คือวันที่เริ่มเกิดมีพระสงฆ์) พิธีกรรมที่กระทำในวันนี้ โดยทั่วไป คือ ทำบุญ ตักบาตร รักษาศีล เวียนเทียน ฟังพระธรรมเทศนา (อัมมจักกัปปวัตตนสูตร) และสวดมนต์ ดังนั้นในวันนี้จึงถือว่า พุทธศาสนิกชนควรรู้จักได้รับประโยชน์ที่เป็นสาระสำคัญจากอาสาฬหบูชา กล่าวคือ ควรทบทวนระลึกเดือนใจสำราจจนว่า ชีวิตเราได้เจริญงอกงามขึ้นจนความเป็นอยู่อย่างผู้รู้เท่าทันโลกและชีวิตนี้บ้างแล้วเพียงใด เรายังดำเนินชีวิตอยู่อย่างลุ่มหลงมัวเมาหรือมีจิตใจอิสระปลอดโปร่งผ่องใสบ้างแล้วเพียงใด

เรียบเรียงจาก ความรู้เกี่ยวกับวันสำคัญไทย (เสฐียรโกเศศ และ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) ๒๕๔๖ : ๑๗ - ๕๓)

ขอบคุณ<http://blog.spu.ac.th/kovit/2009/07/04/entry-1>